

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА**

ВОЙЦЕХОВСЬКА ІРИНА МИХАЙЛІВНА

УДК 346.7:368.029

**ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ
ПЕРЕСТРАХОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

спеціальність 12.00.04 – господарське право;
господарсько-процесуальне право

АВТОРЕФЕРАТ

**дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук**

Київ – 2017

Дисертацією є рукопис.

Роботу виконано на кафедрі господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка Міністерства освіти і науки України.

Науковий керівник: доктор юридичних наук, доцент
Пацурія Ніно Бондовна,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка,
професор кафедри господарського права.

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, доцент
Джабраїлов Руслан Аятшахович,
Інститут економіко-правових досліджень НАН
України, заступник завідувача відділу проблем
модернізації господарського права та
законодавства;

кандидат юридичних наук, доцент
Апанасенко Катерина Іванівна,
Чернігівський національний технологічний
університет, доцент кафедри цивільного,
господарського права та процесу.

Захист відбудеться «28» квітня 2017 р. о 12:00 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.001.06 в Київському національному університеті імені Тараса Шевченка за адресою: 01601, м. Київ, вул. Володимирська, 60, ауд. 202.

Із дисертацією можна ознайомитися у науковій бібліотеці ім. М. Максимовича Київського національного університету імені Тараса Шевченка (01601, м. Київ, вул. Володимирська, 58, чит. зала № 12).

Автореферат розіслано «24» березня 2017 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

І. А. Діковська

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Забезпечення належного захисту майнових інтересів страховиків як споживачів перестрахових послуг та формування надійного страхового ринку, що є функцією перестраховання, нерозривно пов'язано з ефективним здійсненням перестрахової діяльності.

З прийняттям Директиви 2005/68/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16 листопада 2005 року «Про перестраховання» та імплементацією її норм у законодавство більшості країн-членів Європейського Союзу перестрахова діяльність вперше за всю історію розвитку перестраховання у світі отримала належне законодавче закріплення. Адже до цього перестрахова діяльність фактично визнавалася видом страхової діяльності, у зв'язку із чим, вона врегульовувалася, або лише загальними нормами цивільного та господарського законодавства, або ж для її врегулювання застосовувалися за аналогією норми страхового законодавства. Однак, вказаний міжнародний акт суттєво змінив таку ситуацію – зокрема, його положеннями були визначені особливі (підвищені) вимоги до порядку створення та умови подальшого функціонування професійних перестраховиків і встановлені основні засади здійснення державного регулювання та нагляду за перестраховою діяльністю в рамках ЄС.

Позитивні зміни у цій сфері вже відбулися і на сьогодні у світі успішно функціонують понад 250 професійних перестрахових компаній, які надають якісні перестрахові послуги та не є конкурентами страховикам.

Зазначені тенденції, незважаючи на підписання Угоди про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, в нашій державі ще не знайшли свого відображення: кількість професійних перестрахових компаній з кожним роком зменшується, перестрахові послуги переважно надаються страховими компаніями, які здійснюють операції з вхідного та/або вихідного перестраховання поряд із наданням страхових послуг.

Така ситуація спричинена, насамперед, відсутністю належного правового регулювання організації та здійснення перестрахової діяльності, що, відповідно, впливає на можливість забезпечення її суб'єктами надійного перестрахового захисту майнових інтересів споживачів перестрахових послуг, а також на стабільність ринку страхування загалом. Це зумовлює актуальність теми дослідження, проведення якого дасть змогу визнати перестрахову діяльність окремим видом підприємництва, визначити особливості правового статусу професійних учасників перестрахової діяльності, а також встановити сучасні міжнародні тенденції в сфері державного регулювання та нагляду за її здійсненням.

Необхідність проведення дослідження також визначена відсутністю у вітчизняній правовій доктрині ґрунтовних наукових праць, присвячених

господарсько-правовому регулюванню перестрахової діяльності, та значною кількістю проблем, які виникають у зв'язку із цим на практиці.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційна робота виконана в межах державних бюджетних науково-дослідних тем «Доктрина права в правовій системі України: теоретичний та практичний аспекти» (№ 11 БФ 042-01; номер державної реєстрації 0111U008337) та «Теорія та практика адаптації законодавства України до законодавства ЄС» (№ 16 БФ 042-01), які досліджуються на кафедрі господарського права юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Мета і задачі дослідження. Метою дослідження є системний аналіз чинного законодавства України, що регламентує порядок організації та здійснення перестрахової діяльності, особливості правового статусу професійних перестраховиків-резидентів, перестраховиків-нерезидентів, філій перестраховиків-нерезидентів, об'єднань перестраховиків та перестрахових брокерів, основні засади здійснення державного регулювання такої діяльності, а також розробка на основі проведеного аналізу та з урахуванням існуючої міжнародної практики конкретних пропозицій щодо його модернізації.

Для досягнення мети дисертаційної роботи були поставлені такі задачі дослідження:

- розкрити економіко-правову природу перестраховування;
- визначити ознаки та поняття перестрахової діяльності як окремого виду підприємницької діяльності;
- виявити особливості майнових інтересів перестраховувальників;
- з'ясувати сутність таких категорій як «перестраховий інтерес», «перестраховий ризик», «перестраховий випадок», «перестрахова потреба», «перестрахова послуга» та сформулювати їх доктринальні визначення;
- висвітлити сутність та специфіку перестрахового захисту;
- сформулювати спеціальні принципи перестрахової діяльності;
- встановити систему джерел правового регулювання перестрахової діяльності;
- виявити особливості правового статусу професійних учасників перестрахової діяльності (перестраховиків-резидентів, перестраховиків-нерезидентів, філій перестраховиків-нерезидентів, об'єднань перестраховиків та перестрахових брокерів);
- обґрунтувати необхідність формування окремої системи регулювання перестрахової діяльності шляхом визначення особливостей державного регулювання та саморегулювання означеної діяльності, а також нагляду за її здійсненням;
- розробити пропозиції щодо удосконалення нормативно-правового регулювання перестрахової діяльності.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що складаються в процесі організації та здійснення перестрахової діяльності.

Предмет дослідження – господарсько-правове регулювання перестрахової діяльності професійних перестраховиків та особливостей їх правового статусу.

Методи дослідження. Методологічну основу дослідження відповідно до його мети, задач, об'єкта та предмета становить комплекс загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання. Так, метод аналізу та діалектичний метод було використано у підрозділі 1.1 роботи з метою розкриття економіко-правової природи перестраховування, а у підрозділі 1.2 роботи – для з'ясування сутності перестрахової діяльності як окремого виду підприємництва.

У підрозділі 1.1 для порівняння функцій, які виконує страхування та перестраховування, у підрозділі 1.2 для виявлення сутнісних відмінностей між майновими інтересами страхувальників та перестраховальників, страховим та перестраховим інтересом, страховим та перестраховим випадком, страховою та перестраховою послугою, страховим та перестраховим захистом, а також у підрозділі 1.3 для співставлення між собою систем законодавства України в сфері страхової та перестрахової діяльності було застосовано компаративістський (порівняльно-правовий метод) та формально-юридичний методи. До того ж, вказані методи у поєднанні з методом теоретико-правового прогнозування дали змогу дослідити положення чинного законодавства України та країн-членів ЄС, які визначають у підрозділах 2.1-2.2 особливості правових статусів учасників перестрахової діяльності, а у підрозділах 3.1-3.2 – особливості здійснення державного регулювання та нагляду за перестраховою діяльністю, а також виявити недоліки існуючого в Україні законодавчого підходу до врегулювання окреслених питань та запропонувати шляхи їх усунення.

Історико-правовий метод було реалізовано у підрозділі 1.1 роботи під час дослідження розвитку наукової думки в сфері перестраховування та підрозділі 2.1.2 в процесі аналізу положень нормативно-правових актів України, що врегульовували особливості правового статусу перестраховиків-нерезидентів на тому чи іншому етапі формування вітчизняного ринку перестраховування.

Для з'ясування сутності таких понять як «перестраховування», «майновий інтерес перестраховальника», «перестраховий інтерес», «перестраховий випадок», «перестрахова потреба», «перестраховий захист», «перестрахова діяльність», «перестрахова компанія», «перестраховий брокер» та формулювання їх визначень у підрозділах 1.1, 1.2, пункті 2.1.1 підрозділу 2.1 та підрозділі 2.2 роботи було застосовано метод синтезу та формально-логічний метод.

За допомогою системно-структурного методу та методу моделювання у підрозділі 1.3 роботи було сформовано систему підзаконних нормативно-правових актів у сфері перестрахової діяльності, а у підрозділі 3.2 – визначено перелік повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, як уповноваженого органу в здійсненні нагляду за перестраховою діяльністю.

Науково-теоретичну основу дослідження становлять праці таких вітчизняних і зарубіжних представників правової та економічної науки: О. П. Артамонова, В. Д. Базилевича, О. А. Беляневич, А. С. Боженка, А. О. Бойка, О. М. Вінник, А. С. Головачової, С. В. Дедікова, Д. Е. Дмитрієвої, Д. О. Ждан-Пушкіної, О. М. Залетова, О. Д. Заруби, М. О. Ісаєва, Л. М. Ключенко, К. М. Ключкової, О. В. Кнейслер, О. В. Козьменко, Н. С. Кузнецової, Н. І. Машиної, М. В. Мних, В. В. Нечипоренка, С. С. Осадця, Н. Б. Пацурії, П. С. Пацурківського, Ю. П. Пацурківського, К. Пфайффера, В. К. Райхера, В. В. Резнікової, К. Г. Семенової, В. В. Семеняки, В. І. Серебровського, Т. В. Татаріної, К. В. Третяк, К. Є. Турбіної, О. І. Худякова, Г. Ф. Шершеневича, В. С. Щербини та ін.

Нормативною основою дослідження є: чинне законодавство України з питань організації та здійснення перестрахової діяльності, а також міжнародні нормативно-правові акти у цій сфері.

Емпіричною основою дослідження є: результати діяльності професійних перестраховиків на вітчизняному ринку перестраховування; офіційні річні звіти Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг; звичаї ділового обороту, що сформувалися та активно застосовуються у світовій практиці здійснення перестрахової діяльності; судова практика.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертаційна робота є першим у вітчизняній науці господарського права комплексним теоретико-прикладним дослідженням господарсько-правового регулювання перестрахової діяльності як особливого виду підприємництва, а також правового статусу професійних учасників цієї діяльності.

Наукова новизна роботи конкретизується в науково-теоретичних положеннях, висновках та пропозиціях, основними з яких є такі:

вперше:

- визначено ознаки перестрахової діяльності як окремого та особливого виду підприємництва: існування професійних суб'єктів перестрахової діяльності; надання вказаними суб'єктами перестрахових послуг; здійснення такої діяльності з метою задоволення особливих перестрахових потреб перестраховувальників;

- виявлено особливості майнових інтересів перестраховувальників, які пов'язані з виконанням цими суб'єктами прийнятих на себе страхових зобов'язань та збереженням стабільності свого фінансового становища;

- сформульовано поняття перестрахового інтересу як потреби у перестраховому захисті відповідного майнового інтересу перестраховувальника;

- доведено, що обов'язок перестраховика з виконання прийнятих на себе зобов'язань за договором перестраховування пов'язаний з настанням не страхового, а перестрахового випадку;

– обґрунтовано, що перестраховий захист полягає у забезпеченні впевненості перестраховальника в можливості приймати та виконувати власні страхові зобов'язання незалежно від будь-яких обставин та зберігати фінансову стабільність, продовжувати здійснення підприємницької діяльності та отримувати прибуток за її результатами;

удосконалено:

– положення щодо доцільності розмежування посередників у страхуванні та перестраховуванні в частині необхідності включення інформації про перестрахових брокерів до Державного реєстру перестрахових брокерів України; створення у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю та приватних підприємств; запровадження підвищених вимог до знань та кваліфікації керівників юридичних осіб, що мають намір провадити посередницьку діяльність у перестраховуванні; встановлення мінімального розміру статутного капіталу для вказаних суб'єктів;

– поняття перестрахового брокера в частині визнання за ним статусу юридичної особи, створеної у встановленому законом порядку у формі акціонерних, повних, командитних товариств або товариств з додатковою відповідальністю та приватних підприємств, виключним видом діяльності якої є надання посередницьких послуг у перестраховуванні від свого імені на підставі брокерської угоди зі страховиком, який має потребу в перестраховуванні як перестраховальник, з метою отримання прибутку, та має необхідне для цього майно та володіє господарською правосуб'єктністю відповідно до закону та установчих документів;

дістало подальшого розвитку:

– положення про економіко-правову природу перестраховування в частині встановлення специфічних функцій, які виконує даний соціально-економічний та правовий інститут: забезпечення захисту майнових інтересів перестраховальників; забезпечення опосередкованого захисту майнових інтересів страхувальників; формування надійного ринку страхових послуг;

– поняття перестраховування в частині визначення його видом господарсько-правових відносин щодо захисту майнових інтересів страховиків у разі настання певних подій (перестрахових випадків), визначених договором перестраховування, за рахунок грошових фондів, що формуються перестраховиками шляхом сплати перестраховальниками перестрахових платежів (перестрахових внесків, перестрахових премій) та доходів від розміщення коштів цих фондів;

– поняття перестрахової послуги в частині визнання її діями перестраховиків, що здійснюються з метою задоволення особливих потреб перестраховальників;

– поняття перестрахової діяльності в частині визначення її врегульованою нормами права, здійснюваною на підставі ліцензії підприємницькою діяльністю страхових/перестрахових компаній, яка полягає в наданні перестрахових послуг страховикам (перестраховальникам) щодо

захисту їх майнових інтересів у разі настання передбаченого договором перестраховування перестрахового випадку;

– положення про доцільність відмежування правових статусів страхових компаній та професійних перестрахових компаній в частині встановлення підвищених вимог до порядку створення та функціонування останніх: створення в формі акціонерного товариства; наявності сплаченого регулятивного капіталу залежно від здійснюваного виду перестраховування; наявності гарантійного фонду та створення перестрахових резервів; внесення інформації про перестрахову компанію до Єдиного державного реєстру перестраховиків України; отримання ліцензій на здійснення перестрахової діяльності; відповідності професійної придатності та ділової репутації керівників та інших посадових осіб перестрахової компанії вимогам законодавства України;

– поняття перестрахової компанії в частині визначення її фінансовою установою, створеною у встановленому законом порядку в формі акціонерного товариства, виключним видом діяльності якої є надання перестрахових послуг щодо захисту майнових інтересів страховиків, з метою отримання прибутку на підставі ліцензії, що має необхідне для цього майно та володіє господарською правосуб'єктністю відповідно до закону та установчих документів;

– визначення особливостей правового статусу перестраховиків-нерезидентів у частині встановлення вимог щодо необхідності здійснення нагляду за перестраховою діяльністю даних суб'єктів відповідно до законодавства країни реєстрації перестраховика-нерезидента та підписання меморандуму про співробітництво між Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та уповноваженим органом з нагляду за перестраховою діяльністю країни реєстрації перестраховика-нерезидента лише у випадку, якщо перестраховики-нерезиденти зареєстровані в країнах, які включені до переліку офшорних зон, визначеного згідно із законодавством України;

– визначення особливостей правового статусу філій перестраховиків-нерезидентів у частині встановлення вимог щодо необхідності здійснення нагляду за перестраховою діяльністю даних суб'єктів відповідно до законодавства країни реєстрації перестраховика-нерезидента, підписання меморандуму про співробітництво між Національною комісією, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, та уповноваженим органом з нагляду за перестраховою діяльністю країни реєстрації перестраховика-нерезидента, укладення міжнародного договору про запобігання податковим ухиленням та уникнення подвійного оподаткування між Україною та країною, в якій зареєстрований перестраховик-нерезидент, лише у випадку, якщо перестраховики-нерезиденти зареєстровані в країнах, які включені до переліку офшорних зон, визначеного згідно із законодавством України, а також встановлення вимог до гарантійного

депозиту філії перестраховика-нерезидента залежно від здійснюваних видів перестрахової діяльності;

– положення щодо необхідності створення окремої системи державного регулювання перестрахової діяльності в частині виявлення особливостей основних форм здійснення даного виду державного регулювання: планування (прогнозування) перестрахової діяльності; управління перестраховою діяльністю; нагляду за перестраховою діяльністю; нормативного регулювання перестрахової діяльності;

– положення щодо необхідності відмежування державного нагляду за перестраховою діяльністю як однієї із форм здійснення державного регулювання перестрахової діяльності від державного нагляду за страховою діяльністю в частині визначення повноважень Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, у відповідній сфері;

– обґрунтування необхідності побудови системи державного нагляду за перестраховою діяльністю через призму принципу прозорості в частині визначення потреби встановлення особливих (підвищених) вимог до платоспроможності національних перестрахових компаній та порядку складання і подання фінансової звітності вказаними суб'єктами.

Практичне значення одержаних результатів полягає у можливості використання сформульованих наукових висновків та інших результатів дослідження в процесі реформування та модернізації чинного законодавства України з метою вдосконалення господарсько-правового регулювання перестрахової діяльності професійних перестраховиків; під час проведення подальших наукових досліджень з окресленої проблематики; у навчальному процесі під час викладання дисциплін «Актуальні проблеми господарського права», «Актуальні проблеми комерційного права», «Страхове право», «Правові засади страхової діяльності», «Правове регулювання страхової та перестрахової діяльності» тощо; у процесі підготовки підручників, навчальних посібників з відповідних дисциплін та науково-практичних коментарів до законодавства в сфері перестраховування; а також у правозастосовній практиці.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною завершеною науковою роботою, у якій здійснено комплексний аналіз особливостей та проблем господарсько-правового регулювання перестрахової діяльності професійних перестраховиків як окремого та особливого виду підприємництва. Сформульовані автором положення наукової новизни, теоретичні висновки та пропозиції зроблені під час проведення власного дослідження шляхом вивчення та аналізу наукової літератури та законодавства у сфері перестраховування.

Апробація результатів дисертації. Дисертацію виконано та обговорено на кафедрі господарського права Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Основні результати дослідження доповідалися на: Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні

питання державотворення в Україні» (22 травня 2015 р., м. Київ); Круглому столі «Проблеми розвитку науки господарського права і вдосконалення господарського законодавства» (4 грудня 2015 р., м. Київ); Міжнародній науково-практичній конференції «Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України» (29-30 січня 2016 р., м. Львів); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної правової системи» (1-2 квітня 2016 р., м. Дніпропетровськ); Постійно діючому науковому семінарі «Сучасні виклики українського права в контексті європейської інтеграції» (29 квітня 2016 р., м. Київ); Міжнародній науково-практичній конференції «Актуальні питання державотворення в Україні» (20 травня 2016 р., м. Київ).

Публікації. Основні теоретичні положення та результати дисертації відображено у дванадцяти публікаціях, з них 6 наукових статей у фахових виданнях (2 статті у фахових виданнях України, 4 – у фахових виданнях України, що входять до наукометричних баз) та 6 тез доповідей за матеріалами науково-практичних конференцій.

Структура та обсяг дисертації визначені предметом і метою дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підрозділів, висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 241 сторінка, з них основного тексту – 209 сторінок. Список використаних джерел налічує 282 найменування та містить 32 сторінки.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність обраної теми дослідження, зазначено її зв'язок з науковими програмами, планами, темами, визначено мету та основні задачі роботи, встановлено об'єкт, предмет і методи дослідження, сформульовано положення наукової новизни, представлено практичне значення одержаних результатів, наведено відомості про апробацію результатів дослідження.

Розділ 1 «Перестрахова діяльність як вид підприємницької діяльності» складається з трьох підрозділів, у яких розкрито економіко-правову природу перестрахування, визначено специфічні ознаки та поняття перестрахової діяльності як окремого виду підприємництва, а також встановлено особливості джерел її правового регулювання.

У **підрозділі 1.1 «Поняття та економіко-правова природа перестрахування»** на основі критичного аналізу наявних в науковій літературі підходів до визначення поняття перестрахування та розуміння його економіко-правової природи доведено, що даний соціально-економічний інститут як з економічного, так і правового погляду тісно пов'язаний зі страхуванням, проте не є його різновидом, сферою чи галуззю.

До функцій перестрахування віднесені: забезпечення захисту майнових інтересів перестраховальників (шляхом забезпечення можливості виконувати ними прийняті на себе страхові зобов'язання належним чином та в повному

обсязі, зберігаючи при цьому стабільність власного фінансового становища); забезпечення опосередкованого захисту майнових інтересів страхувальників (шляхом створення для них додаткових гарантій виконання страховиками відповідних зобов'язань); формування надійного ринку страхових послуг (шляхом створення умов для ефективного здійснення страхової діяльності).

Обґрунтовано, що перестраховання є господарсько-правовими відносинами, яким притаманні такі особливості елементного складу: 1) особливий суб'єкт: такі відносини виникають між професійними суб'єктами господарювання, а саме: страховиками та/або перестраховиками та перестраховальниками; 2) особливий об'єкт: перестрахові відносини спрямовані на захист особливих майнових інтересів перестраховальників, які пов'язані з обов'язком останніх виконати прийняті на себе зобов'язання за договором страхування; 3) особливий зміст: зміст перестрахового правовідношення полягає в обов'язку перестраховика здійснювати перестрахову виплату, якому кореспондує право перестраховальника вимагати здійснення такої виплати, а також у обов'язку перестраховальника сплачувати на користь перестраховика за надані ним послуги перестрахові платежі, якому так само кореспондує відповідне право перестраховика вимагати це.

У підрозділі 1.2 «Поняття та ознаки перестрахової діяльності» встановлено, що перестрахова діяльність відповідає всім ознакам, які притаманні господарській та, зокрема підприємницькій, діяльності, а також виявлено особливості її змісту, що пов'язано зі специфікою такої діяльності.

За наслідками проведеного аналізу зроблено такі висновки: 1) суб'єктами перестрахової діяльності поряд зі страховиками є професійні перестраховики; 2) змістом перестрахової діяльності є надання перестрахових послуг; 3) перестрахова діяльність здійснюється з метою задоволення особливих перестрахових потреб перестраховальників. У результаті запропоновано авторське визначення поняття перестрахової діяльності як окремого та особливого виду підприємництва, що не є частиною страхової діяльності.

Основний акцент під час дослідження особливостей перестрахових послуг зосереджено на відмінностях між страховими та перестраховими інтересами. Зокрема, доведено, що вказані інтереси характеризуються наявністю потреби у захисті різних майнових інтересів. У процесі перестраховання відбувається захист майнового інтересу перестраховальника, який пов'язаний з виконанням прийнятих на себе зобов'язань за договором страхування та збереженням стабільності свого фінансового становища, а не майнового інтересу, який пов'язаний із володінням, користуванням і розпорядженням майном або з відшкодуванням заподіяної ним шкоди особі або її майну, а також шкоди, заподіяної юридичній особі, як це відбувається під час страхування.

Спеціальними принципами перестрахової діяльності визначено такі: наявність перестрахового інтересу (перестрахова діяльність характеризується наявністю перестрахового інтересу, тобто наявністю потреби

перестраховальника захистити відповідний майновий інтерес за допомогою перестраховання); комплексний захист майнових інтересів перестраховальників (перестраховання здійснюється з метою забезпечення впевненості перестраховальників у можливості приймати та виконувати власні страхові зобов'язання незалежно від будь-яких обставин і зберігати фінансову стабільність, а також продовжувати здійснення підприємницької діяльності та отримувати прибуток за її результатами); найвища сумлінність або довіра сторін договору перестраховання (сторони договору перестраховання вступають у перестрахові відносини у зв'язку із бажанням однієї із сторін захистити свої майнові інтереси, а також бажанням та можливістю забезпечити даний захист іншою стороною).

У *підрозділі 1.3 «Джерела правового регулювання перестрахової діяльності»* досліджено систему джерел правового регулювання перестрахової діяльності, яка включає в себе: перестрахове законодавство; звичай ділового обороту, що склалися у даній сфері; договір перестраховання (зокрема, стандартні перестрахові застереження); судову практику з розгляду спорів, пов'язаних із здійсненням перестрахової діяльності.

Особливу увагу приділено основним напрямкам реформування та модернізації вітчизняного законодавства у сфері перестрахової діяльності, до яких віднесено: прийняття Закону України «Про перестраховання та перестрахову діяльність»; створення системи підзаконних нормативно-правових актів, які регулюватимуть окремі питання та напрями здійснення перестрахової діяльності; доповнення законодавства загальної дії та спеціального законодавства у сфері фінансової діяльності нормами, присвяченими особливостям правового регулювання перестрахової діяльності.

Обґрунтовано, що для належного правового регулювання перестрахової діяльності, а також всебічного та прогресивного розвитку ринку перестраховання, окрім перестрахового законодавства, необхідно сприяти також формуванню звичаїв ділового обороту, стандартних перестрахових застережень та судової практики у відповідній сфері.

Розділ 2 «Правовий статус учасників перестрахової діяльності» складається з двох підрозділів, у яких встановлено особливості правового статусу таких професійних учасників перестрахової діяльності як перестраховики-резиденти, перестраховики-нерезиденти, філії перестраховиків-нерезидентів, об'єднання перестраховиків та перестрахові брокери; виявлено суттєві недоліки чинного законодавства України з питань організації та здійснення діяльності вказаних суб'єктів, а також розроблено конкретні пропозиції щодо його модернізації.

У *підрозділі 2.1 «Особливості правового статусу перестраховиків»* досліджено особливості правового статусу спеціалізованих суб'єктів перестрахової діяльності: професійних перестраховиків, тобто національних та іноземних перестрахових компаній, а також філій перестраховиків-нерезидентів, виключним видом діяльності яких є надання професійних перестрахових послуг.

У пункті 2.1.1 «*Особливості правового статусу перестраховиків-резидентів*» проаналізовано особливості правового статусу національних перестрахових компаній.

За результатами проведеного аналізу норм чинного законодавства визначено, що для вітчизняних страхових та перестрахових компаній встановлено єдиний порядок створення, зокрема ліцензування, функціонування та припинення їх діяльності. Наголошено, що вітчизняне законодавство переважно врегульовує особливості правового статусу національних страховиків, а для національних перестраховиків відповідна регламентація здійснюється за аналогією, що згідно з положеннями Директиви 2005/68/ЄС Європейського парламенту та Ради від 16 листопада 2005 року «Про перестраховання» є недопустимим.

Доведено, що елементи правового статусу перестрахових компаній характеризуються наявністю власних ознак, що унеможлиблює застосування вказаного підходу, який фактично спричиняє ототожнення між собою страхових та перестрахових компаній. Зокрема, з'ясовано, що перестраховою компанією може бути фінансова установа створена у формі акціонерного товариства, за наявності в неї сплаченого регулятивного капіталу залежно від здійснюваного виду перестраховання, гарантійного фонду та за умови створення перестрахових резервів, внесення інформації про відповідну перестрахову компанію до Єдиного державного реєстру перестраховиків України, отримання ліцензій на здійснення перестрахової діяльності, а також відповідності професійної придатності та ділової репутації керівників та інших учасників перестрахової компанії вимогам законодавства України.

Виокремлено проблему відсутності окремих вимог до мінімального розміру статутного (регулятивного) капіталу перестрахових компаній. Задля її вирішення запропоновано закріпити в законодавстві України положення, відповідно до якого мінімальний розмір регулятивного капіталу українських перестраховиків має бути встановлений не лише на вищому рівні у порівнянні з вимогами до розміру регулятивного капіталу страховиків, але й в залежності від здійснюваного виду перестраховання – для перестраховика, який займається перестрахованням, пов'язаним зі страхуванням життя, такі вимоги мають бути встановленими на найвищому рівні.

У пункті 2.1.2 «*Особливості правового статусу перестраховиків-нерезидентів*» здійснено аналіз особливостей правового статусу перестраховиків-нерезидентів, які бажають надавати перестрахові послуги страховикам-резидентам.

Встановлено, що вимоги чинного законодавства, які визначають особливості здійснення перестрахової діяльності вказаними суб'єктами, обмежують свободу надання послуг у сфері перестраховання, що суперечить положенням Директиви Ради 64/225/ЄЕС від 25 лютого 1964 року «Щодо скасування обмежень на свободу заснування діяльності і свободу надання послуг у сфері перестраховання і ретроцесії».

З метою вирішення вказаної проблеми запропоновано в процесі здійснення регулювання діяльності перестраховиків-нерезидентів

дотримуватися оптимального балансу між об'єктивно існуючою потребою передачі ризиків у перестраховання за кордон, а також потребою збереження значної частки перестрахових премій в Україні. Обґрунтовано, що досягти такого балансу можливо лише за умови, якщо вимоги чинного законодавства до перестраховиків-нерезидентів не обмежують свободу надання послуг у сфері перестраховання, а діяльність вітчизняних перестраховиків належним чином регламентована.

У **пункті 2.1.3 «Особливості правового статусу філій перестраховиків-нерезидентів»** досліджено особливості правового статусу філій перестраховиків-нерезидентів.

На підставі проведеного аналізу законодавства України доведено, що на сьогодні його положення практично не врегульовують діяльність даних суб'єктів. У результаті, до них застосовуються аналогічні вимоги, що й до філій страховиків-нерезидентів. Крім того, встановлено, що у разі відкриття професійними перестраховиками, які вже успішно функціонують на перестрахових ринках багатьох країн світу та визнаються там самостійними суб'єктами підприємництва, своїх філій на території України, до останніх застосовуються відповідні положення вітчизняного законодавства у сфері страхування. З метою уникнення такої негативної практики обґрунтовано необхідність закріплення в законодавстві України до порядку створення філій перестраховиків-нерезидентів та їх подальшого функціонування еквівалентних вимог та умов, що й до перестраховиків-резидентів.

У **пункті 2.1.4 «Особливості правового статусу перестрахових пулів»** з'ясовано, що перестрахові пули забезпечують підвищення якості й надійності перестраховання значних (як кількісно, так і якісно) ризиків, які, як правило, перевищують власне утримання кожного із його учасників. Встановлено, що на сьогодні в нашій державі існують лише страхові пули. З огляду на це, запропоновано на законодавчому рівні передбачити можливість створення професійних перестрахових пулів.

У **підрозділі 2.2 «Особливості правового статусу перестрахових брокерів»** визначено специфіку правового статусу перестрахових брокерів як суб'єктів, що здійснюють професійну посередницьку діяльність у перестрахованні на користь перестраховувальників.

Встановлено, що чинне законодавство України хоча й надає окреме визначення поняття перестрахового брокера та встановлює певні особливі вимоги до порядку створення даних суб'єктів та умови їх подальшого функціонування, однак, незважаючи на це, не здійснює чіткого розмежування між ними та страховими брокерами. У зв'язку із цим, перестрахові брокери віднесені до складу посередників у страхуванні. В результаті аналізу особливостей правового статусу перестрахових брокерів доведено необґрунтованість існування вказаного законодавчого підходу.

Також визначено, що перестраховим брокером може бути юридична особа, створена у формі акціонерного, повного, командитного товариства або товариства з додатковою відповідальністю згідно з Законом України «Про господарські товариства» або у формі приватного підприємства згідно з

Господарським кодексом України, за наявності у нього сплаченого статутного капіталу та за умови внесення інформації про перестрахового брокера до Державного реєстру перестрахових брокерів України, а також відповідності знань та кваліфікації керівників юридичних осіб, що мають намір провадити посередницьку діяльність у перестрахованні, вимогам законодавства України.

Розділ 3 «Система регулювання перестрахової діяльності» складається із трьох підрозділів, присвячених обґрунтуванню необхідності існування державного регулювання перестрахової діяльності, встановленню особливостей правових форм його здійснення, а також співвідношенню державного регулювання та саморегулювання такої діяльності.

У *підрозділі 3.1 «Об'єктивна необхідність та форми здійснення державного регулювання перестрахової діяльності»* з'ясовано, що на сучасному етапі розвитку державне регулювання страхової та перестрахової діяльності в Україні здійснюється на єдиних засадах та в межах однієї системи – системи державного регулювання страхової діяльності.

Доведено, що вказаний підхід є необґрунтованим та таким, що створює додаткові перешкоди для розвитку ринку перестрахових послуг в нашій країні, а тому, потребує зміни шляхом запровадження окремих систем державного регулювання відповідних видів господарської діяльності. До того ж, підкреслено, що побудова системи державного регулювання перестрахової діяльності повинна відбуватися комплексно – кожна з правових форм його здійснення повинна враховувати відмінні особливості даного виду підприємницької діяльності.

Встановлено, що побудова системи державного регулювання перестрахової діяльності має передбачати: прийняття Концепції розвитку перестрахового ринку, запровадження ліцензії на право здійснення перестрахової діяльності, створення Єдиного державного реєстру перестраховиків України, виокремлення системи нагляду за перестраховою діяльністю та формування системи перестрахового законодавства. Це дозволить активізувати перестраховий бізнес в Україні, а також сприятиме надійності та ефективності здійснення професійної перестрахової діяльності.

Особливу увагу у процесі здійснення аналізу такої форми державного регулювання перестрахової діяльності як управління акцентовано на ліцензування даної діяльності. Зокрема, доведено, що перестрахова діяльність, будучи окремим та особливим видом підприємництва, вимагає наявності спеціальної ліцензії на право її здійснення.

У *підрозділі 3.2 «Зміст державного нагляду за перестраховою діяльністю»* обґрунтовано, що у сфері перестрахової діяльності є необхідним здійснення державного нагляду, а не контролю за такою діяльністю, що підтверджується поступовим впровадженням в нашій країні системи пруденційного нагляду за страховими та перестраховими компаніями.

Встановлено, що для сучасного етапу розвитку перестрахової діяльності в Україні, зважаючи на існуючий підхід до її державного

регулювання, є притаманною модель державного нагляду, відповідно до якої, його здійснення відбувається на аналогічних для здійснення нагляду за страховою діяльністю засадах.

З метою обґрунтування необхідності запровадження окремої системи нагляду за перестраховою діяльністю проаналізовано окремі функції Нацкомфінпослуг, які стосуються діяльності національних професійних перестрахових компаній. За результатами проведеного аналізу зроблено такі висновки: 1) на сьогодні в Україні існує спільний державний реєстр для вітчизняних страховиків та перестраховиків; 2) видача ліцензії на здійснення страхової діяльності одночасно дає право на здійснення перестрахової діяльності за визначеними в ліцензії видами страхування; 3) до порядку складання та ведення фінансової звітності перестрахової компанії висуваються аналогічні вимоги, що й до фінансової звітності страхової компанії; 4) умови забезпечення платоспроможності перестрахової компанії є єдиними як для страхових, так і перестрахових компаній та мають бути дотримані під час здійснення відповідних видів господарської діяльності.

Аргументовано, що існуюча позиція вітчизняного законодавця є вкрай недоцільною, з огляду на це, законодавство України у відповідній сфері потребує нагального реформування та модернізації шляхом запровадження окремих систем державного нагляду за страховою та перестраховою діяльністю.

У *підрозділі 3.3 «Особливості саморегулювання перестрахової діяльності»* встановлено, що нині саморегулювання перестрахової діяльності в Україні практично не здійснюється, що на шляху до Європейського Союзу є абсолютно недопустимим.

Доведено необхідність створення саморегулювних організацій професійних перестраховиків з делегуванням їм окремих повноважень Нацкомфінпослуг: щодо розробки та затвердження основних правил здійснення перестрахової діяльності, а також щодо сертифікації фахівців перестрахового ринку. Обґрунтовано, що для поступового переходу від делегованого до добровільного саморегулювання, саморегулювні організації мають бути наділені повноваженнями, виконання яких покладається винятково на даних суб'єктів, зокрема: прийняття окремих саморегулювних актів, якими систематизуються найбільш поширені стандартні перестрахові застереження та звичаї ділового обороту; позасудове врегулювання спорів, що виникають в процесі здійснення перестрахової діяльності.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено комплексне теоретико-прикладне дослідження особливостей та проблем господарсько-правового регулювання перестрахової діяльності професійних перестраховиків в Україні, що дало змогу дійти та сформулювати науково-обґрунтовані висновки, основними серед яких є:

– перестраховання являє собою самостійний соціально-економічний та правовий інститут, який покликаний виконувати специфічні, притаманні лише йому функції, а саме: забезпечення захисту майнових інтересів перестраховувальників; забезпечення опосередкованого захисту майнових інтересів страхувальників; формування надійного ринку страхових послуг;

– перестрахова діяльність виступає окремим та особливим видом підприємницької діяльності, якій властиві специфічні ознаки: суб'єктами перестрахової діяльності поряд зі страховиками є професійні перестраховики; змістом перестрахової діяльності є надання перестрахових послуг; перестрахова діяльність здійснюється з метою задоволення особливих перестрахових потреб перестраховувальників;

– під перестраховою діяльністю слід розуміти врегульовану нормами права, здійснювану на підставі ліцензії підприємницьку діяльність страхових/перестрахових компаній, яка полягає в наданні перестрахових послуг страховикам (перестраховувальникам) щодо захисту їх майнових інтересів у разі настання передбаченого договором перестраховання перестрахового випадку;

– майнові інтереси перестраховувальника пов'язані з виконанням даним суб'єктом прийнятих на себе зобов'язань за договором страхування та збереження стабільності свого фінансового становища;

– перестраховий інтерес є потребою перестраховувальника в перестраховому захисті його майнового інтересу;

– перестраховий ризик – певна подія, на випадок якої проводиться перестраховання. Така подія має наслідком неможливість виконання страховиком прийнятих на себе страхових зобов'язань, а також погіршення його фінансового становища внаслідок їх виконання;

– перестраховий випадок – це подія, передбачена договором перестраховання, з настанням якої у перестраховика виникає обов'язок здійснити виплату перестрахової суми з метою забезпечення виконання страховиком прийнятого на себе страхового зобов'язання або з метою відновлення фінансового становища страховика, який вже виконав прийняте на себе страхове зобов'язання;

– перестрахова потреба є усвідомленою необхідністю перестраховувальника у перестраховому захисті;

– перестрахова послуга є діями перестраховиків, що здійснюються з метою задоволення особливих потреб перестраховувальників;

– перестраховий захист полягає у забезпеченні впевненості перестраховувальника в можливості приймати та виконувати власні страхові зобов'язання незалежно від будь-яких обставин та зберігати при цьому фінансову стабільність, продовжувати здійснення підприємницької діяльності та отримувати прибуток за її результатами;

– спеціальними принципами перестрахової діяльності, на яких ґрунтується її здійснення, є: наявність перестрахового інтересу; комплексний

захист майнових інтересів перестраховальників; найвища сумлінність або довіра сторін договору перестраховання;

– систему джерел правового регулювання перестрахової діяльності складають інституційні джерела (законодавство загальної дії, спеціальне перестрахове законодавство), звичаї ділового обороту, договір перестраховання (стандартні перестрахові застереження) та судова практика;

– національні перестрахові компанії є окремими суб'єктами підприємництва, до порядку створення та подальшого функціонування яких мають бути встановлені особливі (підвищені) вимоги та умови;

– вимоги національного законодавства до перестраховиків-нерезидентів та перестраховиків-нерезидентів, які бажають відкрити філії в Україні, мають бути співрозмірними з вимогами, які висуваються до перестраховиків-резидентів, та не повинні обмежувати свободу заснування діяльності та свободу надання послуг у сфері перестраховання;

– розмежування правових статусів страхових та перестрахових брокерів має здійснюватися шляхом встановлення підвищених вимог до останніх у порівнянні з вимогами, що пропонуються в сучасній науковій літературі та встановлюються чинним законодавством в означеній сфері;

– державне регулювання перестрахової діяльності повинно бути відмежовано від державного регулювання страхової діяльності. Побудова системи державного регулювання перестрахової діяльності має здійснюватися, зокрема, шляхом: прийняття Концепції розвитку перестрахового ринку, запровадження ліцензії на право здійснення перестрахової діяльності, створення Єдиного державного реєстру перестраховиків України, виокремлення системи нагляду за перестраховою діяльністю та формування перестрахового законодавства;

– з огляду на потребу функціонування на вітчизняному ринку перестраховання професійних об'єднань перестраховиків необхідним є делегування Нацкомфінпослуг окремих повноважень даним суб'єктам та поступове розширення їх переліку, не обмежуючись делегованими повноваженнями;

– основним напрямком реформування та модернізації вітчизняного законодавства у сфері перестрахової діяльності має стати прийняття Закону України «Про перестраховання та перестрахову діяльність», яким необхідно визначити поняття «перестраховання» та «перестрахова діяльність», а також розкрити зміст таких понять як: «перестраховий випадок», «перестраховий ризик», «перестрахова сума» та ін.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті у наукових фахових виданнях України:

1. Войцеховська І. М. Перестраховий інтерес: поняття та загальна характеристика / І. М. Войцеховська. // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Юридичні науки. – 2015. – № 2 (101). – С. 100–104.

2. Войцеховська І. М. Поняття і сутність перестраховання / І. М. Войцеховська. // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2015. – № 1 (34) – С. 110–114.

Статті у наукових фахових виданнях України, що входять до наукометричних баз:

3. Войцеховська І. М. Державне регулювання перестрахової діяльності: об'єктивна необхідність та форми здійснення / І. М. Войцеховська. // Часопис Київського університету права. – № 2. – 2016. – С. 197–200.

4. Войцеховська І. М. Особливості державного нагляду за перестраховою діяльністю / І. М. Войцеховська. // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – № 4 (41). – 2016. – С. 125–131.

5. Войцеховська І. М. Перестрахове законодавство України: сучасний стан і перспективи розвитку / І. М. Войцеховська. // Право і суспільство. – 2015. – № 6-2. – С. 57–65.

6. Войцеховська І. М. Поняття, ознаки та зміст перестрахової діяльності / І. М. Войцеховська. // Адміністративне право і процес. – 2015. – № 3 (13). – С. 298–305.

Тези доповідей за матеріалами науково-практичних конференцій:

7. Войцеховська І. М. Загальні засади державного регулювання перестрахової діяльності в Україні / І. М. Войцеховська. // Актуальні питання державотворення в Україні: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 20 травня 2016 р.). – Том 2. – 2016. – С. 105–107.

8. Войцеховська І. М. Зміст державного нагляду за перестраховою діяльністю в Україні / І. М. Войцеховська. // Актуальні проблеми прав людини, держави та вітчизняної правової системи: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Дніпропетровськ, 1-2 квітня 2016 р.). – 2016. – С. 48–51.

9. Войцеховська І. М. Основні напрями модернізації перестрахового законодавства України / І. М. Войцеховська. // Пріоритетні напрямки розвитку правової системи України: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 29-30 січня 2016 р.). – 2016. – С. 54–57.

10. Войцеховська І. М. Особливості державного регулювання перестрахової діяльності в країнах-членах ЄС / І. М. Войцеховська. // Сучасні виклики українського права в контексті європейської інтеграції: тези доповідей учасників постійно діючого наукового семінару (м. Київ, 29 квітня 2016 р.). – 2016. – Бюлетень № 1 (1) – С. 62–64.

11. Войцеховська І. М. Особливості перестрахової діяльності як окремого виду господарської діяльності / І. М. Войцеховська. // Проблеми розвитку науки господарського права і вдосконалення господарського законодавства: матеріали Круглого столу (м. Київ, 4 грудня 2015 р.). – 2015. – С. 56–59.

12. Войцеховська І. М. Перестраховання: поняття та правова природа / І. М. Войцеховська. // Актуальні питання державотворення в Україні:

матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 22 травня 2015 р.). – 2015. – С. 259–261.

АНОТАЦІЯ

Войцеховська І. М. Господарсько-правове регулювання перестрахової діяльності. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. – Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2016.

Дисертація є самостійною завершеною науковою роботою, присвяченою комплексному дослідженню питань господарсько-правового регулювання перестрахової діяльності. У дисертаційній роботі розкрито економіко-правову природу перестраховування, визначено ознаки та поняття перестрахової діяльності як окремого та особливого виду підприємництва, а також встановлено спеціальні принципи її провадження. Особливу увагу акцентовано на розмежування страхової та перестрахової діяльності. Проаналізовано особливості джерел правового регулювання перестрахової діяльності та сформовано їх систему. Також виявлено особливості та проблеми правового статусу професійних учасників перестрахової діяльності (перестраховиків-резидентів, перестраховиків-нерезидентів, філій перестраховиків-нерезидентів, об'єднань перестраховиків та перестрахових брокерів). Крім того, визначено особливості державного регулювання та саморегулювання перестрахової діяльності, а також нагляду за її здійсненням.

Ключові слова: перестраховування, перестрахова діяльність, перестрахова компанія, перестраховик-резидент, перестраховик-нерезидент, філія перестраховика-нерезидента, об'єднання перестраховиків, перестраховий брокер, державне регулювання перестрахової діяльності, державний нагляд за перестраховою діяльністю, саморегулювання перестрахової діяльності.

АННОТАЦИЯ

Войцеховская И. М. Хозяйственно-правовое регулирование перестраховочной деятельности. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04 – хозяйственное право; хозяйственно-процесуальное право. – Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Министерство образования и науки Украины, Киев, 2016.

Диссертация является самостоятельной завершённой научной работой, посвящённой комплексному исследованию вопросов хозяйственно-правового регулирования перестраховочной деятельности. В работе раскрыта экономико-правовую природу перестрахования, определены признаки и

понятие перестраховочной деятельности как отдельного и особого вида предпринимательства, а также установлены специальные принципы ее осуществления. Особое внимание уделено разграничению страховой и перестраховочной деятельности. Проанализированы особенности источников правового регулирования перестраховочной деятельности и сформировано их систему. Также установлены особенности и проблемы правового статуса профессиональных участников перестраховочной деятельности (перестраховщиков-резидентов, перестраховщиков-нерезидентов, филиалов перестраховщиков-нерезидентов, объединений перестраховщиков и перестраховочных брокеров). Кроме того, определены особенности государственного регулирования и саморегулирования перестраховочной деятельности, а также надзора за ее осуществлением.

Ключевые слова: перестрахование, перестраховочная деятельность, перестраховочная компания, перестраховщик-резидент, перестраховщик-нерезидент, филиал перестраховщика-нерезидента, объединения перестраховщиков, перестраховочный брокер, государственное регулирование перестраховочной деятельности, государственный надзор за перестраховочной деятельностью, саморегулирование перестраховочной деятельности.

ABSTRACT

I. M. Voitsekhovska. Economic and legal regulation of reinsurance activities. – On the right of manuscript.

The thesis for the degree of candidate of legal sciences, specialty 12.00.04 – Economic law; Economic and Procedure law. – Taras Shevchenko National University of Kyiv, Ministry of Education and Science of Ukraine, Kyiv, 2016.

The thesis is an independent completed scientific work, devoted to the examination of economic and legal regulation of reinsurance activities. It reveals the economic and legal nature of reinsurance. As a result, it founds its specific functions: protecting the property interests of reinsured, providing indirect protection of property interests of insured and forming a reliable insurance market.

The thesis also identifies the nature of reinsurance activities as a separate business, defines its concept, features and special principles of procedure. Particular attention it pays to delimitation of the insurance and reinsurance activities. The results of the study identifies the following specific features of reinsurance activities: the subjects of reinsurance activities are professional reinsurers along with insurers, the content of reinsurance activities is provision of reinsurance services, reinsurance activities are carried out in order to meet special reinsuring needs of reinsured.

In addition, it finds that reinsurance activity is regulated by the law, implemented under the license for business of insurance/reinsurance companies, which is to provide, on a contractual basis, reinsurance services to insurers (reinsured) to protect their property interests in case of occurring the reinsurance case provided by the reinsurance contract in order to gain profit.

Special attention it pays to the characteristics and problems of the legal status of professional participants of reinsurance activities (the resident reinsurers, the non-resident reinsurers, the branch of non-resident reinsurers, the associations of reinsurers and the reinsurance brokers). In particular, the author proves that reinsurance companies are separate entities, and special (higher) requirements and conditions must be installed with regard to the order of their creation and further operating (creation in the form of a joint-stock company; the availability of paid regulatory capital and the guarantee fund; the establishment of reinsurance reserves; inclusion to the Unified State Register of reinsurers of Ukraine; obtaining licenses for reinsurance activities; conformity professional competence and reputation of management and other officials of reinsurance company). It also proves that the peculiarities of the legal status of non-resident reinsurers and non-resident reinsurers, who want to open branches in Ukraine, have to depend completely on the characteristics of the legal status of resident reinsurers.

In addition, the thesis identifies the peculiarities of state regulation and self-regulation of reinsurance activities, and supervision of its implementation. The author concludes that the need to create a separate system of state regulation of reinsurance activities, and the need to delegate certain powers to self-regulatory organizations of reinsurers with the gradual expansion of the list of their powers (adoption of certain self-regulatory acts, which systematized the most common standard reinsurance reservations and customs of business, court settlement of disputes arising in the course of reinsurance activity).

The results of the studies are scientifically based and specific proposals regarding how to improve the regulation of reinsurance in Ukraine are formulated. Particular attention is given to the main areas of reform and modernization of national legislation in the field of reinsurance activities, which includes drafting the Act on reinsurance and reinsurance activities, creating a system of subordinate regulatory acts that regulate specific issues and areas of the reinsurance business, complementing legislation of general application and specific legislation in the field of financial regulations on the characteristics of legal regulation of reinsurance.

Keywords: reinsurance, reinsurance activities, the reinsurance company, the resident reinsurer, the non-resident reinsurer, the branch of non-resident reinsurer, the association of reinsurers, the reinsurance broker, state regulation of reinsurance activities, state supervision of reinsurance activities, self-reinsurance activities.